

ח'אן יונס,  
דצמבר 1992

# בַּעֲלָם



מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

# בִּינָה

## מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

רחוב קרן היסוד 18, ירושלים 92149. טלפון 617274, 02/617271, פקסי 02/617946

**B'TSELEM - The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories**

18 Keren Hayesod st. Jerusalem 92149. Tel. 02/617271, 617274, Fax. 02/617946

"بِتْسِيلِم" مركز المعلومات الاسرائيلي لحقوق النسان في الاراض المحتلة

شارع كيرن هيسود ١٨ القدس ٩٢١٤٩. تلفون ٦١٧٢٧٤/١ (٠٢)

ISSN 0792-4003

---

עיצוב ועריכה גרפית: דינה שר



---

## ח'אן יונס, דצמבר 1992

תחקיר: יובל גינבר, באסם עיד, סוהא עראף  
כתיבה: יובל גינבר

**בצלם** מבקש להודות לאנשים ולארגונים  
הבאים על עזרתם בהכנת הדו"ח:  
עו"ד עבד אל-כרים שביר, עורכי דין למען זכויות  
האדם הפלסטיני  
עורכי-דין פלסטינים לזכויות האדם  
דוד טרטקובר

בהצדיקו את הגירוש ההמוני של פלסטינים מהשטחים, אמר ראש הממשלה, יצחק רבין, בראיון ל"מבט" ב-17.12.92: "לא פגענו באדם, לא פצענו, לא הרגנו, לא פגענו ברכוש".

בחודש דצמבר 1992 נהרגו בשטחים 23 פלסטינים, בהם שמונה ילדים, מירי כוחות הביטחון, מחציתם לאחר הגירוש. עשרות רבות נפצעו, עוצרים ממושכים הוטלו ובתים נהרסו מירי טילים.

בח'אן יונס, עיר בת קרוב למאה אלף תושבים בדרום רצועת עזה, היה חודש דצמבר 1992 מהקשים שידע ישוב כלשהו בשטחים מתחילת האינתיפאדה.

הפרות זכויות האדם בח'אן יונס בחודש זה כללו:

**פגיעות בנפש:** אחד עשר תושבים, בהם ארבעה ילדים מתחת לגיל 16, נהרגו מירי כוחות הביטחון, ולמעלה ממאה נפצעו.

**גירושים:** 23 מתושבי ח'אן יונס גורשו לדרום לבנון.

**עוצר:** העיר היתה נתונה בעוצר שבעה-עשר יום, מהם עשרה ימים רצופים, ובסגר יומיים נוספים.

**הריסה ונזק לבתים:** בית נהרס בירי טילים ונזק כבד נגרם לבית נוסף.

**מעצרים:** כ-130 מתושבי ח'אן יונס נעצרו. לרבים מהם נמסרו צווי מעצר בלא משפט (מעצר מינהלי).

**אלימות:** חלק מהמעצרים לוּוּ במכות. במקרים אחרים התפרצו חיילים לבתים, וגרמו נזק רב לרכוש.

**פגיעה במערכת החינוך:** בשל העוצר, לא למדו תלמידי בתי-הספר בח'אן יונס בחודש דצמבר במשך 17 ימים. בשני מקרים פרצו חיילים לבתי-ספר. באחד מאלה נורה ונהרג תלמיד.

**מניעת טיפול רפואי או עיכובו:** לפחות בשני מקרים מנעו כוחות הביטחון טיפול בנפגעים או פינויים. במקרה אחר עוכב רכב שפינה פצוע במצב קריטי. הפצוע נפטר בזמן העיכוב.

היקף ההפרות הוא נרחב ביותר, אולם אף לא אחת מהן ייחודית לח'אן יונס או לחודש זה, והריהן משקפות את מדיניות ממשלות ישראל בשטחים זה חמש שנים. בדו"ח נביא חלק מהנתונים ועדויות שאספו וגבו עובדי **בצלם** בח'אן יונס, בצד תיאור של חיילים ושל מקורות רשמיים את אירועי החודש בעיר.

## הרוגי דצמבר 1992 בח'אן יונס:

5.12.92

– **עיסאם ג'יהאד עליאן ברבח'**, בן 15 ו-11 חודש (יליד 1.1.77) נורה בחצר בית-ספרו. טווח הירי לא ברור.

19.12.92

– **נאג'י שעבאן חמאדה א-נג'אר**, בן 15 ו-11 חודש (יליד ה-9.1.77) נורה באגן, בתוך שדה חרוש. טווח הירי כ-50 מטר.

– **עאדל פוואז עוואד אבו חדאיד**, בן 21, נורה בחזה, ברחוב. טווח הירי כ-120 מטר.

– **מאהר סאבר סילאם עמראן**, בן 23. נורה ברחוב. טווח הירי כ-120 מטר.

– **ואיל מוחמד מחמוד קייסי**, תושב מחנה הפליטים בן 19. נורה בחזה, ברחוב. טווח הירי כ-10 מטר.

– **רנא ת'רוות מוחמד אבו טיור**, בת 10 בקירוב (ילידת 26.12.82), תושבת מחנה הפליטים. נורתה במוותן, ברחוב. טווח הירי כ-25 מטר.

– **ריזק סלאח ריזק אל-פרא**. בן 19, תושב מחנה הפליטים. נורה בראש, על גג ביתו. טווח הירי כ-50 מטר.

20.12.92

– **מוחמד סאלם מוסלם אבו מוסא**, בן 22, נפצע ב-19.12.92. נורה בבטן, ברחוב. טווח הירי לא ברור.

21.12.92

– **איימן סובחי מוסא עאמר**, בן 13 (יליד 22.5.79), תושב מחנה הפליטים. נורה בחזהו, ליד ביתו. טווח הירי – כ-200 מטר.

23.12.92

– **איסמאעיל ח'מיס מוחמד עאבדין**, בן 24. נורה בחזהו על גג ביתו. טווח הירי כ-10 מטר.

– **מוחמד ח'מיס מוחמד עבדין** (אחיו של איסמאעיל), בן 31, נורה בראשו בדרכו למטה מהגג לעזור לאחיו. טווח הירי כ-5 מטר.

**בצלם** גבה עדויות מעדי ראייה פלסטיניים לגבי כל אחד מאחד-עשר מקרי המוות בח'אן יונס בחודש דצמבר. להלן עדויות לגבי חלק מהמקרים

מותו של נאג'י שעבאן חמאדה א-נג'אר,  
בן 15, ב-19.12.92

### עדותו של תאופיק שעבאן א-נג'אר, יליד 1974

אני אחיו של ההרוג. בשבת [19.12.92] כ-3:30 הוסר העוצר והחלו התנגשויות. הצבא היה מולנו בגייפים. היו הרבה צעירים – אולי עשרות. אנחנו ברחנו לשדה חרוש. הייתי מאחורי אחי. הצבא היה אולי 50 מטר מאיתנו. הם ירו המון.

ראיתי שאחי נפגע. הוא נפגע מ-3 כדורים באגן ונפל. באנו לקחת אותו, ואז באו אולי 12 חיילים ואמרו: תעזבו אותו או שנירה. החיילים הקיפו את נאג'י והיו בועטים בו. הם לא טיפלו בו בכלל, ולא נתנו לאף אחד להתקרב – גם לא לאו"ם [הכוונה לאונר"ו]. ראיתי דם נוזל מבטנו. הם לקחו אותו לחצר קרובה. משך כחצי שעה הם החזיקו אותו. כשראו שהוא מת השאירו אותו שם והלכו. כשהגענו היה מת.

"אם רואים מישהו שמחזיק בלוק, בקבוק תבערה או ברזל זווית, יורים בלי חוכמות. עכשיו אין יותר נוהל עצירת חשוד."

א, שוטר במשמר-הגבול בח'אן יונס. מצוטט ב**מעריב**, 25.12.92. מקורות צבאיים הכחישו בכתבה כי יש שינוי בנוהלי הפתיחה באש.

### מותם של איסמאעיל ח'מיס מוחמד עאבדין, בן 24, ואחיו מוחמד, בן 31, ב-23.12.92 בח'אן יונס

### עדותו של ח'מיס מוחמד איבראהים עאבדין, יליד 1938

אני אביהם של איסמאעיל ומוחמד. ביום רביעי [23.12.92] ב-2:00 אחר-הצהריים, היינו על גג הבית שלנו. לבית שלוש קומות. ישבנו בשמש. איסמאעיל היה מרוחק מאיתנו כ-10 מטר.

### הודעת דובר צה"ל:

בסביבות השעה 14:30 במהלך העוצר בחאן יונס נתקל סיור של צה"ל במארב שכלל יידי בלוקים, אבנים וחפצים שונים. משחש מפקד הכוח שמשקפת סכנה לחיי החיילים החליט על פתיחה באש שבמהלכה נהרגו האחים איסמעיל ומוחמד חמיס מוחמד עבדאן תושבי חאן יונס אשר היו שותפים ליידי בלוקים מגג של בית לעבר החיילים.

ב-25.12.92 מסר **הארץ** כי היחידה שחייליה ירו בשני האחים הוצאה מרצועת עזה. בידיעה מצוטט גורם צבאי כאומר: "הם לא היו מתאימים לפעולה בחאן יונס ולפיכך הוחלט לשחרר אותם לפני שיגרמו נזקים נוספים."

פתאום שמעתי שלוש ריות, ואיסמאעיל צעק "אבא" ונפל. הוא נפל מהגג למטה, לסמטה. ראינו למטה, מתחת לבית, שמונה חיילים. צעקתי להם: תפסיקו לירות, כבר הרגתם את הבן שלי. מוחמד ירד למטה לעזור לאיסמאעיל. הם ירו בו בראש כשהיה בדרך למטה, בקומה השנייה.

אני ירדתי, תפסתי חייל והוא היכה אותי. החיילים היו ליד הגופה של איסמאעיל. משך למעלה משעה מנעו באיתנו לגשת אליו, וגם מאנשי העיריה ואונר"ו מנעו.

שני הבנים שלי היו עובדים בתל-אביב, לא מבוקשים ולא כלום. לאיסמאעיל אישה וחמישה ילדים. למוחמד אישה ושמונה ילדים.

### עדותו של מחמוד עבד אל-כרים א-נג'אר, יליד 1936

ב-23.12.92 בערך בשלוש וחצי, קברנו את האחים איסמאעיל ומוחמד. לפני כן ראיתי את הגופות. איסמאעיל נורה בחזהו, ומוחמד ברקתו השמאלית. נכנסו אולי עשרה כדורים – החלק השמאלי של ראשו נהרס לגמרי.

מותו של איימן סובחי מוסא עאמר,  
בן 13  
ב-21.12.92 במחנה הפליטים בח'אן יונס

מותה של רנא ת'רוות מוחמד אבו טיור,  
בת 10 בקירוב  
ב-19.12.92 במחנה הפליטים בח'אן יונס

#### עדותו של יוסף מוסא עבד אל-ר'פאר עאמר יליד 1958

אני דודו של איימן. ביום שני [21.12.92], בערך ברבע לאחת, הייתי עובד בגג של בית בן שתי קומות. היה עוצר. הילד איימן היה במרחק כ-30 מטר ממני – היה בא אלי.

שמעתי יריה, וראיתי שהחיילים שירו היו על גג של בית, במרחק אולי 200 מטר מאיתנו.

הילד הלך לכיווני אולי 30 מטר ונפל, מתחת לבית שהייתי בו.

באו אנשים ולקחו אותו ל[בית-החולים] נסר, והוא נפטר אחרי רבע שעה.

מקורות צבאיים רשמיים מסרו ב-21.12.92 כי הילד איימן הגיע לבית-החולים נסר ושם נפטר. המקורות הוסיפו כי "כוחות הביטחון חוקרים את נסיבות מותו".

#### עדותו של נ.ה.\*, יליד 1968

ביום שבת [19.12.92] הסירו את העוצר אחר הצהריים. יצאנו החוצה. החיילים ירו בכל מי שהם ראו. כחמש דקות אחרי שיצאנו מהבית ראיתי את הגייפ של המושל נוסע ברחוב אל-קסאם דרומה, ואחרי שני קומנדקרים. לפנייהם היו חיילים הולכים. הם הגיעו עד בית הספר אל-קסאם וחזרו צפונה. הייתי באותו הרחוב, כ-50 מטר צפונית לרחוב צדדי היוצא מערבה, שממנו יצאה רנא. החיילים היו מדרום לרחוב הקטן הזה, אבל די קרובים אל רנא – אולי 30 מטר.

את רנא אני מכיר היטב. היא היתה לוקחת כד למלא חלב. איך שהופיעה בפנינו הרחוב ירו בה. היא נפלה לארץ והחיילים החלו לירות לכל עבר. לא יכולנו להתקרב אליה.

בסוף בא משהו מהרחוב הצדדי ולקח אותה, אבל היא כבר היתה מתה. באו עוד צעירים והצבא נסוג דרומה.

#### עדותו של איימן פדל עבד אל-מאלכ אל-פרא, יליד 1966

[בשבת 19.12.92] בערך ב-3:30 הסירו את העוצר. יצאתי מביתי, הנמצא בסימטה שיוצאת מרחוב אל-קסאם מערבה. הבית נמצא בצד הצפוני של הסימטה. ראיתי את רנא כ-20 מטר לפני, בקצה הרחוב.

חייל צעק לה ללכת הביתה. היא אמרה לו: אני מביאה חלב. אמרתי לה: תחזרי (אני מכיר אותה היטב). היא הסתובבה, ותוך כדי כך הוא ירה בה מהרחוב, ממרחק של 20-25 מטר. היא נפגעה במוותן השמאלי.

הלכתי להציל אותה והוא ירה שוב, לכיווני. מישהו אחר הצליח לחטוף אותה.

\* השם המלא שמור במשרדי בצלם.

## ב. דברי חיילי יחידת מילואים שהשתחררו משירות מילואים בח'אן

יונס ב-24.12.92

(מצוטטים בהארץ, 25.12.92. רוב השאלות  
הושמטו)

... באירוע הספציפי הזה ירינו 50 כדורים, ואני מדבר רק על האירוע שבו נהרגה הילדה. אין לי מושג [איך נהרגה]. אני אומר לך, אני מסתובב כמו מטורף מזה. פשוט מטורף. ירינו המון. אני מעריך שזאת היתה היסטריה של חייל, פשוט היסטריה. אני בטוח שהוא לא ירה לכיוון הילדה. הוא פשוט ירה והיא נפגעה. הילדה לא עמדה ליד מישהו חמוש, או משהו כזה. [שאלת כתב הארץ]: בהודעת דובר צה"ל נאמר כי הילדה נהרגה כאשר עמדה ליד מבוקש חמוש\* אתה בטוח שזה לא מה שקרה?

לא, אני לא בטוח. כשאתה מדבר עם החיילים, כל אחד מוסר גרסה אחרת. הם מבולבלים, הם מתוסכלים. כשחייל אומר לך יריתי ב-60 מעלות, ולא יריתי דרך הכוונת\*, אנחנו מאמינים לו. אני לא יודע איך היא נהרגה, הילדה. אף אחד לא מתנער מההרגשה הזו, שהיא ואחרים נהרגו בגללנו. אל תחשוב שאנחנו חיים עם זה בקלות. אנחנו לא עושים סוויץ' ושוכחים את זה. זה מלווה אותנו כל לילה, וזו הרגשה קשה. ... [השרות ברצועה] די מתסכל אותם. התוצאות זה הדבר הקשה ביותר. האנשים רגילים לשירות כזה, אבל התוצאות היו הרות אסון.

### התייחסות גורמיים רשמיים לירי בח'אן יונס

מתוך הודעת דובר צה"ל ב-20.12.92:

בכל המקרים בהם בוצע ירי מסוג כלשהו לעבר המתפרעים היה זה עקב זיהוי של צעירים חמושים בנשק או צעירים שיידו אבנים, בלוקים וברזלים לעבר הכוחות ואשר לפי שיקול הדעת של מפקד הם גרמו לסכנת חיים [ההדגשות שלנו].

בתכנית "היום הזה" בקול ישראל ב-27.12.92 צוטט ראש הממשלה יצחק רבין כאומר בפגישה עם אנשי חד"ש:

אחת היחידות בעזה פעלה שלא כשורה. נתתי הוראה להוציא אותה מהאיזור.

ח"כ תמר גוזינסקי אישרה בשיחה עם **בצלם** כי דברים ברוח זו אכן נאמרו. בנוסף לכך אמר רבין לאנשי חד"ש: נתתי הוראה ביום ו' [קרי 25.12.92] לצבא לא להתערב ולמנוע עימותים.

התחושה שלנו קשה. אנחנו סוחבים את ההרג הזה עלינו, ונסחוב את זה כל החיים. לא קל להתעמת ולהרוג אנשים, זה ילווה אותנו תמיד. אנחנו מנסים להשיג עכשיו את הסרטים שצילמו כתבים זרים ורשתות זרות, כדי להבין מה קרה שם. ... אסור לשכוח שהתמודדנו בתנאים קשים, באירועים של פעילות חבלנית. בתוך מה שנהיה מבוחץ כמו הפגנה של אזרחים תמימים, מסתובבים גם לא מעט מבוקשים חמושים.

... באמצע ההתפרעות הגדולה, שהביאה למותם של הפלשתינאים, גילינו צעיר חמוש בנשק, שהיה מוקף ב-20 ילדים קטנים, ולא יכולנו לירות עליו. הוא היה בטווח של 30 מטרים מהחיילים שלנו, אבל הילדים, שהיו בני שמונה עד 15, הגנו עליו כמו חומה חיה.

... אין מה לעשות. אף אחד לא ירה, כי לא רצינו להרוג ילדים. הבחור ברח, ולנו אסור היה לירות. מכאן אפשר להבין את מידת התסכול של החיילים. היו לפחות עוד שני מקרים כאלו. למשל, ראינו מחבל חמוש יושב על מכונית פזיז בעת שהוסר העוצר, וגם הוא היה מוקף ילדים, אז איך יכולנו לירות לעברו? במקרים כאלה אסור גם להשתמש בצלפים, כי לפי הפקודות, ברגע שאדם לא מאיים עליך פיסית, אפילו אם הוא חמוש, אסור לירות עליו. אמנם, עכשיו יש הקלות בנהלי הפתיחה באש, אבל עד שלשום זה לא היה קיים.

התופעה של מחבלים חמושים, שמשתמשים בילדים כמגנינים, הולכת ומתרחבת. רבים מהצעירים רואים במבוקשים האלו גיבורים גדולים והם מוכנים להגן עליהם.

\* משרד דובר צה"ל הכחיש זאת, ב-28.12.92 מסר **בצלם** כי לא פורסמה הודעה נפרדת על מותה של ילדה, "כך שאיננו יודעים על מה הכתב של הארץ מסתמך".



## **ד. הריסת בית באמצעות טילים, שכונת ג'ורת אל-לוח, 22.12.92**

בתאריך זה חשדו אנשי כוחות הביטחון כי באחד מארבעת הבתים בשכונה מסתתר מבוקש חמוש. כוחות הביטחון פינו את תושביהם של ארבעה בתים וירו לעבר הבתים בטילים. בשלב מסוים הסגיר עצמו אדם שתואר על-ידי דובר צה"ל כמבוקש. תושבים פלסטינים מסרו ל**בצלם** כי אדם זה לא היה חמוש בעת מעצרו.

את שהתרחש תיארה בעדות ל**בצלם** תושבת אחד הבתים.

### **עדותה של מהא סאלח מוסא אל-ג'בור, ילידת 1973**

ב-22.12.92, בערך ב-2:30 ישבנו בבית. היתה דפיקה בדלת. אמי פתחה ובא חמאדה. הוא אמר לאמי להוציא את כולם, אבל חייל קרא לאמי והיא הלכה. חמאדה בא אלינו ואמר לצאת. אמרו לנו להשאיר את הכל פתוח – ארונות, דלתות – הכל.

### **מגורשים תושבי ח'אן יונס**

23 מתושבי ח'אן יונס גורשו ב-17.12.92 לדרום לבנון.

מהם: שלושה מרצים, שבעה סטודנטים, שישה פועלים ואחד רשם נישואין.

שלושה מהמגורשים היו עצורים מינהלית

וארבעה עצורים בהמתנה למשפט.

בין המגורשים גם זכריא עבד רבו אבו מוסטפא, תושב מחנה הפליטים ח'אן יונס.

ב-21.8.92 נעצר אבו מוסטפא בצו מינהלי לשישה

חודשים. ב-15.12.92 דן שופט צבאי בערר על

הצו, במתקן הכליאה בקציעות. בישיבה נכחה

עו"ד תמר פלג-שריק מהאגודה לזכויות האזרח

בישראל.

בהסכמת נציג השב"כ, קוצרה תקופת המעצר

המינהלי בחודש.

למחרת הועלה אבו מוסטפא על אוטובוס וגורש

לדרום לבנון.

## **ג. מעצר אלים וגירוש - משפחת אשביר, שכונת אל-כתי'בה, 14-16.12.92**

### **עדותו של פתחי יוסף שעבאן אשביר**

ביום שני, 14.12.92 ב-11:30, בלילה בערך, נכנסו חיילים. אחרי שהקיפו את הבית, ועצרו את אחי מחמוד, בן 20. הם נעלו את הנשים והילדים בחדר. לקחו את מחמוד בקומנדקר, השכיבו אותו על רצפת הקומנדקר ובעטו בו.

ביום רביעי, 16.12.92, בשעה 6 בערב היינו, הגברים, מתפללים בחדר אחד. הצבא הקיף את האזור וחיילים דפקו בכוח רב על הדלת. פתחה להם אשתי, שהיא בהריון, ואיך שפתחה הצמידו לחזה רובה. הם נכנסו לחדר בו היינו מתפללים, תפסו את אחי חמדי ואמרו לו: בוא איתנו. הם קשרו את זרועותיו ועיניו, ושמרו אותו בקומנדקר. יצאתי אחריהם וראיתי שהם מכים אותו באגרופים. הם גם היכו את אחי סעיד. גם במקרה זה נעלו את הנשים והילדים בחדר אחד. לא נתנו להם להפרד ממנו.

חמדי הוא יליד 1964, נשוי ואב לשתי בנות ואשתו בהריון. מעולם לא נעצר, ואפילו לא הוזמן לחקירה בשב"כ.

הוא בוגר אוניברסיטת א-נג'יאח בשכם, עבד כמוכר מכשירי טלוויזיה וגם היה אימאם.

ביום שישי הודיע לנו עורך-הדין שחמדי גורש.

### **עדותו של סעיד יוסף שעבאן אשביר, בן 26**

הייתי למעלה כשבאו לקחת את אחי חמדי לגרש אותו. בא חייל, גרר אותי לחדר אחר והתחיל להכות אותי.

שאלתי אותו: למה אתה מכה אותי? בא חייל אחר

ואמר: תעזוב אותו, והוא הפסיק.

## ה. חיפוש הרסני מלווה בירי

ב-11.12.92 פונו דייריהם של מספר בתים, ונערך בהם חיפוש, מלווה בירי. כתוצאה נגרם נזק כבד לרכוש בכל הבתים. להלן תאור של עד ראייה את שהתרחש, וכן תאור הנזק שנגרם בבתים, על-פי תחקיר של עובדי "אירגון עורכי-הדין הפלסטינים למען זכויות האדם".

### עדותו של איבראהים עבדו עבד א-סלאם עאשור

ב-11.12.92, בערך ב-6:00 בבוקר, הופתעתי מדפיקות בדלת ביתי. פתחתי את הדלת וראיתי את השכן שלי אבו חידר. הוא אמר לי שהצבא אמר לו להודיע לכל השכנים לפנות את הבתים מיד – ילדים, נשים וגברים. יצאתי עם אשתי וילדי. ראינו המון חיילים עומדים בחוץ ומכוונים את נשקם אלינו. החיילים אמרו לנו ללכת לאזור אל-גיאוז שנמצא במרחק 50 מטרים מהבתים שלנו. היינו בערך 150 משפחות. כעבור כמה רגעים שמענו המון יריות. נשארנו באותו מצב בערך עד השעה 9:30 ואז החיילים אמרו לנו לחזור לבתים.

### הנזקים:

1. חורים בקירות כתוצאה מירי
2. הטלוויזיה נשברה
3. בארון הבגדים ובבגדים היו חורים כתוצאה מירי
4. מיטה נשברה
5. שפכו את הסוכר, הקמח ושמן הזית על הרצפה

### הנזקים בביתו של עבדו עבד א-סלאם

#### עאשור אל-ברא:

1. מערכת סטריאו נהרסה
2. מכשיר טלוויזיה נהרס
3. מכונת כביסה נהרסה
4. ארונות הושלכו ותכולתם פוזרה
5. קירות המקלחת נפגעו מירי
6. שמיכות ומזרונים נקרעו
7. כלי מטבח נופצו
8. חורים בקירות

### נזק בסדר גודל דומה נגרם גם בבתיים של:

- א. נעים מחמוד סאלח אבו סמרה, אב ל-5 ילדים
- ב. וליד חוסיין מוחמד אבו סעדה, אב ל-7 בנים
- ג. פואד עבדו עבד אל-סלאם אל-ברא.

הלכנו מזרחה לבית הקברות. שם היו חיילים שאמרו לנו ללכת לקצה בית הקברות. חיילת ערכה עלינו חיפוש. ישבנו שם.

אחרי כחצי שעה שמענו יריות ממושכות, ואחר פיצוצים גדולים. הפיצוצים נמשכו הרבה זמן – אולי שעה וחצי.

ב-5:30 החזירו אותנו הביתה.

חוקר **בצלם** מוסיף: בבית היו 6 חדרים ובהם התגוררו סאלח, אביה של מהא, אישתו ו-8 ילדיה. מהא היא הגדולה בהם. הקטן הוא בן שנתיים. שלושת החדרים הדרומיים הרוסים לחלוטין. בנייהם לבין שאר החדרים חצר צרה. בחדרים הצפוניים החפצים מפוזרים על הארץ, ועל הקירות סימני ירי.

### בית זיאד ונביל אל-ג'בור

ב-25.12.92, שלושה ימים לאחר האירוע, ביקר בבית המשפחה חוקר **בצלם**, שתיאר את שראה: בבית 4 חדרים, שניים בכל צד של חצר, שרוחבה 4-3 מטר, ומתגוררות בו 13 נפשות. בקיר המזרחי של החדר הדרומי ביותר ניבע חור גדול, כנראה מפגיעת טיל. בגובה 2 מטר לערך יש סדק לרוחב הקיר, ובני המשפחה אינם משתמשים בחדר זה, מחשש שימוטט.

בכל החדרים ארונות ורהיטים הפוכים וכל תכולתם מושלכת לכל עבר. על הקירות סימני ירי.

בשני בתים נוספים נערך חיפוש הרסני, ללא ירי טילים:

- בית פתחי עבדאללה אל-ג'בור – בן 4 חדרים, 9 נפשות (כולל אביו), ילדים בגילאים 2-9 שנים.
- בית חמאדה חליל יוסף אל-ג'בור – בן 4 חדרים, 12 נפשות, ילדים בגילאים 1.5-15 שנים.

אחת ה"מחוזות" עליהן הכריזה הממשלה באוגוסט היתה פתיחתן מחדש של סימטאות שאטמו כוחות הביטחון במהלך האינתיפאדה. על-פי המידע שבידי **בצלם** לא נפתחו סימטאות בחיאן יונס. לעומת זאת נסגרה בדצמבר 1992 היציאה הראשית מחיאן יונס מזרחה, במספר קוביות בטון.

# 1. עיכוב פינוי של פצוע קשה, 19.12.92

עדותו של מיסרה טהא אל-פרא,  
יליד 1968

לקחנו אותו [את ריזק אל-פרא, שנפצע מירי חיילים] במכונת לבית-החולים נסר. היינו שלושה. בדרך עצר אותנו קומנדקר, שחסם את הדרך. ירד סרן, ושאל: מה קרה?

## סיכום

סיפרנו לו שיש לנו פצוע קשה. הוא ביקש את תעודת הזהות של הנהג, ושאל מה שם הפצוע. אמרנו לו. נסענו עוד כ-50 מטר ושוב עצר אותנו קומנדקר. אמרנו לחיילים: "הוא הולך למות, נתנו את כל הפרטים כראוי לחיילים בקומנדקר ההוא."  
חלק מהחיילים התחיל למחוא כפיים כששמעו שריזק הולך למות.  
להערכתי התעכבנו בפעם הראשונה ב-3 דקות ובפעם השנייה כ-10 דקות. כשהיינו ליד הקומנדקר השני ריזק התחיל לחרחר, ואחר כך הפסיק.  
בבית-החולים אמרו לנו שהוא מת.

הפתיחה באש המחייבות את אנשי כוחות הבטחון, יש "להמנע ככל האפשר" מירי לעבר ילדים מתחת לגיל 14. עובדה מצערת היא, כי לאחר חמש שנות אינתיפאדה, אין באמתחתו של צה"ל אלא עוצר ממושך והצבת כוחות גדולים בכל פינה עם הסרתו, ירי קטלני לעבר מידי אבנים ואחרים, גם בהעדד סכנת חיים ממשית לחיי החיילים, ביצוע חיפושים ומעצרים של מבוקשים תוך גרימת נזק רב-היקף לרכוש, וצעדי ענישה ללא משפט, כדוגמת הגירוש ההמוני שבוצע בחודש זה. אנו קוראים לממשלת ישראל לשנות מיד את מדיניותה כלפי האוכלוסיה האזרחית בשטחים. על הוראות הפתיחה באש להתיר ירי על-מנת לפגוע רק במקרים ספציפיים ומוגדרים היטב של סכנת חיים. על מערכת הביטחון לדאוג כי הוראות אלו יבוצעו בקפדנות, וכי כל מי שיפר אותן ייענש בחומרה.  
את מדיניות הענישה הקולקטיבית, כגון השימוש התכופ בעוצר ממושך, ואת צעדי הענישה ללא משפט, כגון הגירוש, יש להחליף במדיניות המכבדת את זכויות האדם. יש לנקוט צעדי ענישה אך ורק כלפי אנשים שהורשעו בדיון.

בהפרות זכויות האדם בחיאן יונס בחודש דצמבר 1992 אין כל חדש. בעיר זו ובשטחים בכלל מופרות זכויות אדם כדבר שבשגרה, מאז תחילת האינתיפאדה לפני למעלה מחמש שנים.  
אולם, היקף ההפרות של זכויות האדם בחיאן יונס בחודש דצמבר היה רחב במיוחד, בראש וראשונה בשל הפגיעות הרבות בנפש. פגיעות אלה נובעות בעיקר, להערכת **בצלם**, מהמדיניות המעשית של פתיחה באש בשטחים, המאפשרת ירי קטלני לעבר תושבים פלסטינים ובכלל זה ילדים, גם במצבים בהם אין סכנה ממשית לחיי החיילים.  
לאחר שנהרגו שישה בני-אדם ביום אחד, הציג דובר צה"ל את התנהגות החיילים כהתנהגות ללא דופי. ימים ספורים לאחר מכן, לאחר שנורו למותו ילד נוסף ושני אחים, הסבר "סכנת החיים" פינה את מקומו להסבר ה"פעולה שלא כשורה", שחייבה הוצאת יחידה שפעלה באזור.  
אך גם בהוצאת היחידה אין פתרון לבעייה. מתחילת האינתיפאדה נהרגו בחיאן יונס 19 ילדים, בהם שני ילדים בני שלוש, שני ילדים בני שמונה, ילדה בת עשר, ילד בן 12 ושני ילדים בני 13. על-פי הוראות



על הקו

ענף הסברה  
31 דצמבר 192

## תגובה לדו"ח "בצלם" על האירועים בחי'אן-יונס בדצמבר 192

נפת חי'אן יונס היא מהנפות הקשות ביותר באזח"ע מבחינת היקף ועוצמת האלימות המופעלים מצד תושבים מקומיים נגד חיילים ואזרחים ישראלים.

במהלך החודש האחרון בשל ריבוי האירועים הטיל צה"ל עוצר על העיר חי'אן-יונס. חסרת העוצר, למרבה הצער, גררה שורח של מעשי אלימות נוספים, שכללו חפרות סדר המוניות, יידוי אבנים ובלוקים, ירי, השלכת בקבוקי תבערה ורימונים לעבר חיילים. מצב זה אילץ, לא אחת, את חיילי צה"ל להתמודד עם מצבים שבחם קיימת סכנת חיים, שחייבו אותם להתגונן ולהשיב באש.

באשר לטענות של ארנון "בצלם" על מקרי המוות בחי'אן יונס. כל מקרה מוות בלתי טבעי הנגרם ע"י חיילי צה"ל, לרבות אלה שבשטחים, נחקר ע"י מצ"ח. הדבר נכון גם למקרי המוות שארעו בחי'אן יונס בדצמ' 192. צה"ל מנוע מלהתייחס למקרים אלה עד תום חקירת מצ"ח.

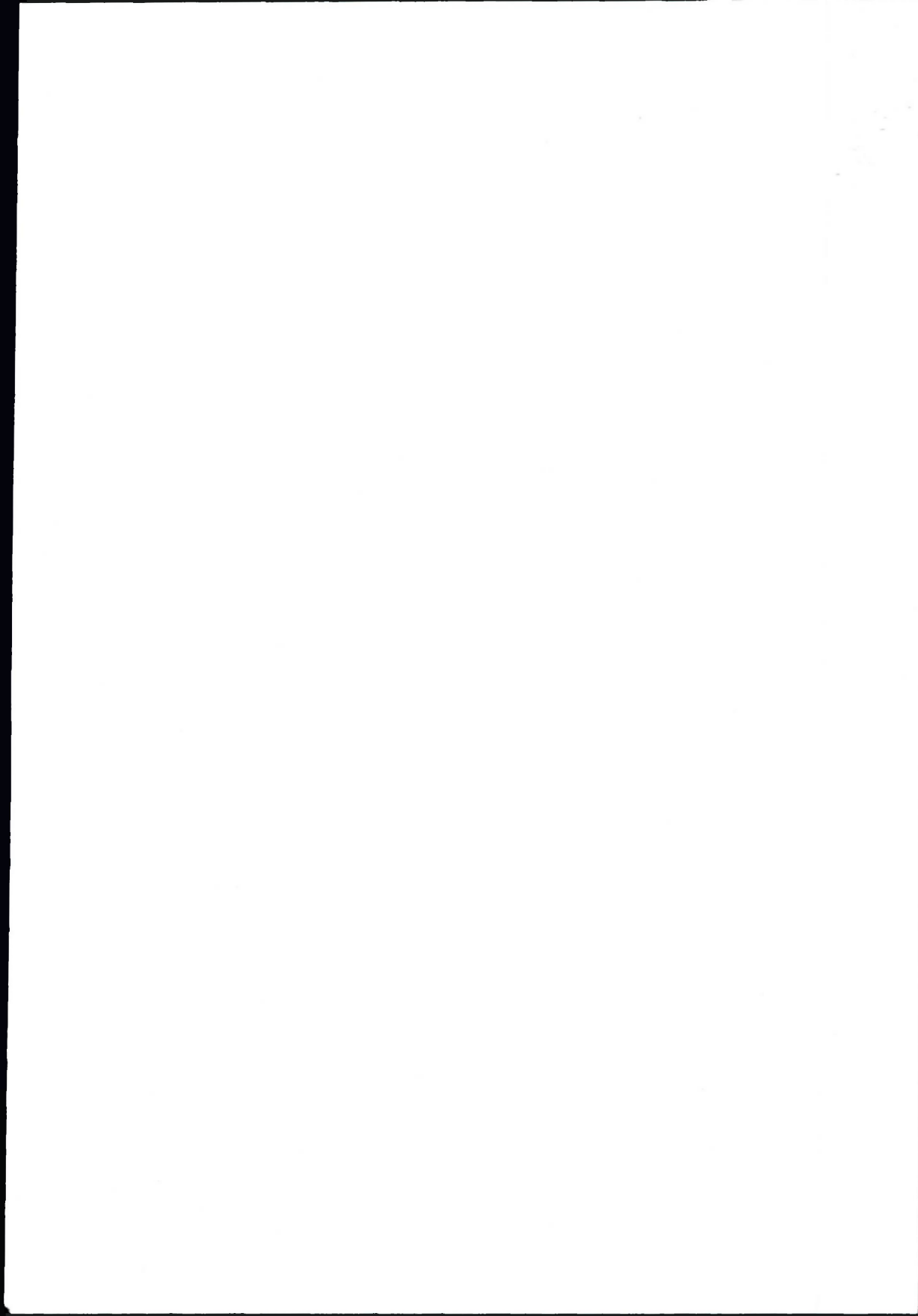
מן הראוי לציין כי בניגוד לפרסומים בנושא, לא שונו לאחורונה נוהלי הפתיחה באש של צה"ל, המתירים ירי בשני מצבים בלבד - מצב של סכנת חיים כשאז יורים על מנת לפגוע, או בנוהל מעצר חשוד, כשאז הירי משמש כאמצעי אחרון, המיועד לעצור את החשוד ולא להרגו.

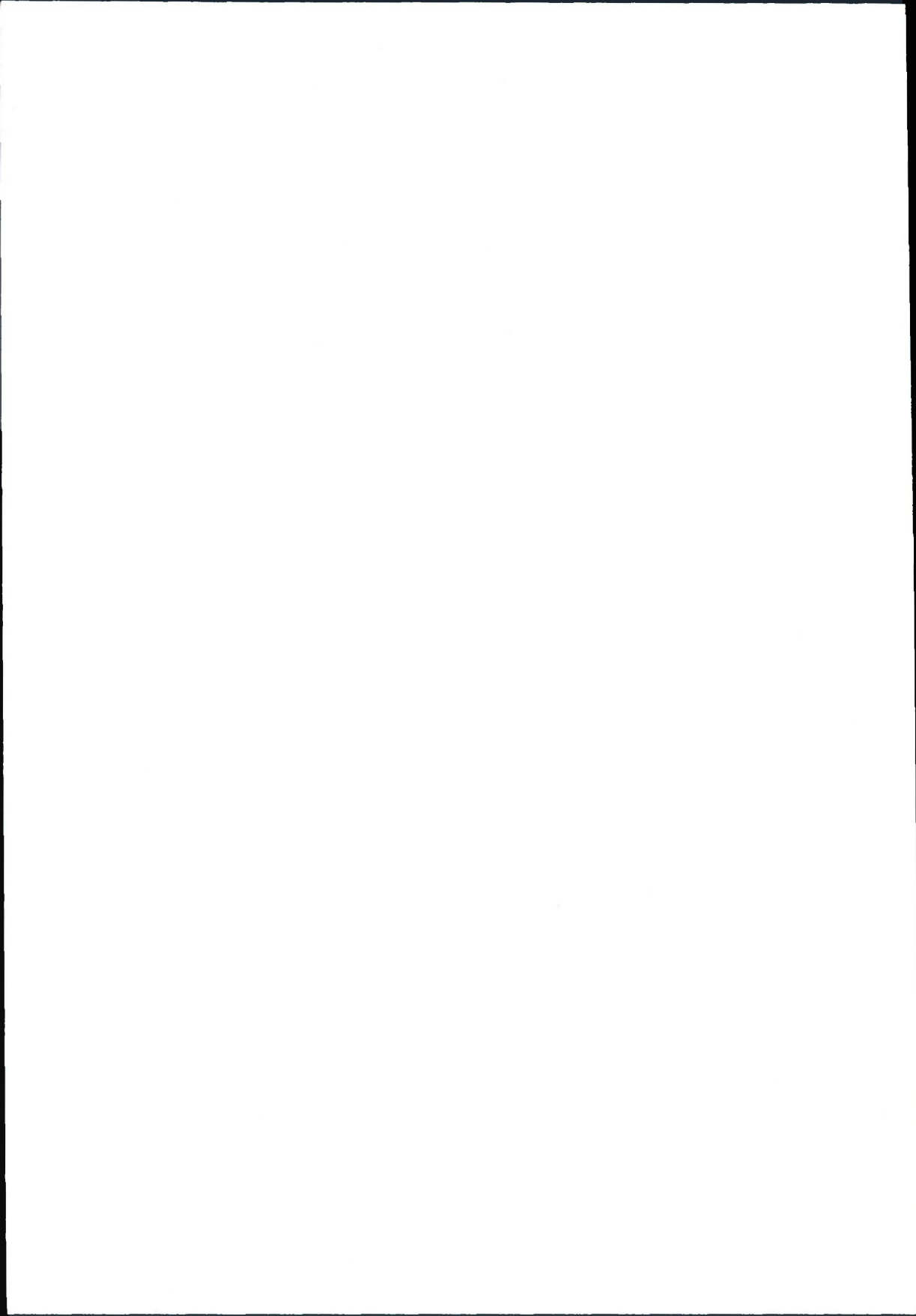
באשר לטענה על הפגיעה במערכת החינוך:  
מערכת הבטחון וצה"ל פועלים לאפשר לכל מערכות החינוך באיו"ש ובאזח"ע לתפקד באורה תקין. וכן, במהלך השנה האחרונה פעלו כמעט כל בתי הספר, המכללות והאוניברסיטאות. מוסדות החינוך הופכים מעת לעת למוקד להפרות סדר, דבר המאלץ את צה"ל לסגור אותם לתקופה מסוימת כדי להביא לרגיעה.

באשר לטענה הנוגעת למניעת טיפול רפואי או לעיכובו:  
במרבית המקרים בהם נמנעת גישה המקומיים לפצוע, נעשה הדבר בשל העובדה, שבאותו זמן מוענק לאותו פצוע טיפול רפואי מסור ע"י חובשים ורופאים של צה"ל.  
לא אחת מוזעק מסוק של חיל האוויר כדי לפנות פצוע תושב השטחים לבית חולים בישראל. יודגש כי ההוראות בדבר פינוי פצועים והטיפול בהם בהירות וברורות.

להלן התייחסותינו למקרהו של עודה סאלם אל מצירי, שאת סיפורו התמים כביכול הביא "בצלם" בדוחו האחרון:  
אל מצירי, חבר בארגון ה"ג'יהאד האסלאמי", היה מבוקש בחודשים האחרונים כמי שחיה מעורב באירועי פה"ע. באירוע המדובר שבו נלכד המבוקש בבית בחיאן יונס, פונו תושבים מקומיים ששחו במקום, מזירת ההתרחשות.  
במבצע לכידת המבוקש פרצו כוחות צה"ל אל הבית לאחר שהמבוקש נכנע. באותו בית נמצא תת מקלע מסוג "קרל גוסטב". במהלך טיהורו של הבית, ומחשש שהיו בו מבוקשים חמושים, נפגע הבית על צידו שהיה בתוכו.

דובר-צה"ל מצר על העובדה שארגון "בצלם" מיהר להסיק מסקנות ולמתוח ביקורת, תוך הסתמכות על עדויות תושבים מקומיים בלבד, מבלי שימתין למסקנות ולתוצאות חקירת מצ"ח.





---

**בצלם**, מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, הוקם בפברואר 1989 על-ידי גוף רחב של משפטנים, אנשי רוח, עיתונאים וחברי כנסת. **בצלם** שם לו למטרה לתעד ולהביא לידיעת קובעי המדיניות והציבור הרחב את הפרות זכויות האדם בשטחים. נתוני **בצלם** מבוססים על עבודת שטח ותחקירים עצמאיים וכן על מקורות ישראלים רשמיים, עיתונות ונתוני מקורות פלסטיניים, במיוחד ארגוני זכויות האדם PHRIC ואל-חאק.

---